

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 6
Кафедра фундаментальних та юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ
з навчальної дисципліни «Історія правоохоронних органів»
обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за темою «Міжнародні правоохоронні організації»

262 Правоохоронна діяльність

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023. № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023. № 5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023. № 8

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 8 (протокол від 18.08.2023).

Розробники:

1. Завідувач кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Холод Ю. А.**
2. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент **Зайцев Л.О.**
3. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат історичних наук, доцент **Головко Б. Г.**

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 ХНУВС, кандидат історичних наук, доцент **Логвиненко І. А.**
2. Професор кафедри міжнародного права Харківського національного університету ім. В. М. Каразіна, доктор юридичних наук, професор **Гавриленко О. А.**

План лекції

- 1. Міжнародні кримінальні суди.**
- 2. Інтерпол. Україна і Інтерпол.**
- 3. Європол.**
- 4. Європейське агентство по боротьбі з шахрайством (OLAF). ГРЕКО.**

Рекомендована література:

Основна:

1. Історія держави і права України: підручник / за редакцією О.М. Бандурки. Харків, ХНУВС, 2019. 448с.
2. Гавриленко О. А. Історія держави і права України: хрестоматія-практикум : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України напряму підготовки 6.030202 «Міжнародне право» / О. А. Гавриленко, І. А. Логвиненко, Л. В. Новікова. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 309 с.

Додаткова:

3. Гайова Г. Національне центральне бюро міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол в Україні: особливості правового статусу та можливості шляхами удосконалення (порівняльно-правовий аспект) //Підприємництво, господарство і право. 2017. № 1. С. 131-134.
4. Гайова Г. Правові основи діяльності Інтерполу, його роль і місце в системі органів правопорядку/ Ганна Гайова //Підприємництво, господарство і право. 2016. № 5. С. 114-118.
5. Кулеба Д.І. Міжнародний кримінальний суд // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2104. Т.2. 812с.

Текст лекції:

1. Міжнародні кримінальні суди

Історія діяльності міжнародних кримінальних судів налічує кілька десятиліть. Першим успішним досвідом у цій галузі був "Міжнародний військовий трибунал для суду і покарання головних військових злочинців європейських країн осі".

Трибунал створювався відповідно до Угоди, укладеної 8 серпня 1945 між Урядами СРСР, США, Великобританії та Тимчасовим Урядом Французької Республіки, і діяв на підставі Статуту. Для розслідування справ і звинувачення головних військових злочинців боку призначали чотирьох головних обвинувачів (по одному від кожної держави-учасниці). Функції захисника виконувалися за клопотанням підсудних будь-яким адвокатом, що мали право виступати на суді в його рідній країні, або будь-якою особою, уповноваженою на це Трибуналом.

Трибунал складався з чотирьох членів та їх заступників, призначуваних сторонами.

Трибунал мав право "судити і карати осіб, які, діючи в інтересах європейських країн осі індивідуально або як членів організації, вчинили злочини проти миру, воєнні злочини, злочини проти людяності". При розгляді справи про будь-якого члена цієї чи іншої групи чи організації Суд міг визнати, що група або організація, членом якої підсудний був, була злочинною організацією. У цьому випадку компетентні національні влади кожної зі сторін мали право залучати до суду національних, військових або окупаційних трибуналів за приналежність до цієї групи або організації.

Засідання Трибуналу проходили в наступному порядку. Спочатку оголошувався обвинувальний акт. Потім Трибунал опитував підсудних, чи визнають вони себе винними. Потім обвинувач вимовляв вступну промову. Трибунал опитував обвинувачів і захисників щодо клопотань про подання доказів, після чого Трибунал виносив визначення за цими клопотаннями. Далі допитувалися свідки звинувачення, а потім свідки захисту, після чого обвинувачі або захисники представляли свої докази. Трибунал задавав питання свідкам і підсудним. У процесі розгляду звинувачення і захист допитували свідків і підсудних. Після цього захисники вимовляли захисну промову, а обвинувачі -

обвинувальну промову. Нарешті, підсудні виступали з останнім словом, і Трибунал виносив вирок.

Трибунал засудив кількох головних військових злочинців до страти; інших - до позбавлення волі.

У 1946 р для покарання головних військових злочинців Японії був заснований *Міжнародний військовий трибунал для Далекого Сходу*. Трибунал діяв на підставі Статуту. Порядок створення цього Трибуналу дещо відрізнявся від Міжнародного військового трибуналу для суду і покарання головних військових злочинців європейських країн осі, але процедура розгляду була подібною.

Новий етап у розвитку міжнародних кримінальних судів настав у 90-х рр. У 1993 р. був створений *Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території колишньої Югославії з 1991 р.* Територіальна юрисдикція Трибуналу поширюється на територію колишньої Югославії. Тимчасова юрисдикція Міжнародного трибуналу поширюється на період, що починається 1 січня 1991р.

Хоча Трибунал і національні суди мають паралельну юрисдикцію, юрисдикція Трибуналу має пріоритет по відношенню до юрисдикції судів держав. При цьому на будь-якому етапі судового розгляду Трибунал може офіційно просити національні суди передати виробництво у справі Трибуналу.

З 1995 р було засуджено кілька десятків осіб, які вчинили злочини на території Югославії. Трибунал неодноразово піддавався справедливій критиці за упередженість і "подвійні стандарти".

Повноваження Трибуналу минули в 2010 р.

Міжнародний кримінальний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, скоєні на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші подібні порушення, скоєні на території сусідніх держав, в період з 1 січня 1994 по 31 грудня 1994 р. заснований СБ ООН, функціонує відповідно до положень Статуту Міжнародного трибуналу по Руанді 1994 р. Процедури створення та діяльності Трибуналу по Руанді аналогічні передбаченим у Статуті Трибуналу по колишній Югославії.

Новим кроком у розвитку міжнародного правосуддя стало прийняття 17 липня 1998 р. в Римі Статуту *Міжнародного кримінального суду*. На відміну від раніше створених військових трибуналів "для конкретного випадку" Суд є постійно діючим органом і має юрисдикцію щодо фізичних осіб, винних у вчиненні: злочинів геноциду; злочинів проти людяності; військових злочинів; агресії. Росія підписала Статут в 2000 р., проте ратифікація була відкладена. США і зовсім відкликали свій підпис під цим документом. Так що діяльність суду ускладнена неучастю в ньому найбільших держав.

Суд складається з наступних органів: Президія; Апеляційне відділення. Судове відділення і Відділення попереднього провадження; Канцелярія прокурора; Секретаріат.

До складу Суду входить 18 суддів. Апеляційне відділення Суду складається з голови і ще чотирьох суддів, Судове відділення – не менше ніж з шести суддів і Відділення попереднього виробництва – не менше ніж з шести суддів. Судові функції Суду здійснюються в кожному відділенні палатами. Апеляційна палата складається з усіх суддів Апеляційного відділення. Функції Судової палати здійснюються трьома суддями Судового відділення. Функції Палати попереднього виробництва здійснюються або трьома суддями Відділення попереднього провадження, або одним суддею цього Відділення відповідно до Статуту та Правилами процедури та доведення.

Судді не займаються ніякою діяльністю, яка може перешкоджати виконанню ними своїх суддівських функцій або може змусити засумніватися в їх незалежності.

Канцелярія прокурора діє незалежно як окремий орган Суду. Вона відповідає за отримання переданих ситуацій і обґрунтованої інформації про злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду, за їх вивчення та здійснення розслідувань і кримінального переслідування в Суді. Канцелярія очолюється прокурором. Прокурор володіє всіма повноваженнями з керівництва та управління Канцелярією. Прокурору надають допомогу один або кілька заступників. Прокурор та заступники прокурора повинні бути громадянами різних держав.

Секретаріат відповідає за несудові аспекти управління справами та обслуговування Суду. Секретаріат очолюється секретарем, який є головною адміністративною посадовою особою Суду. Судді обирають секретаря абсолютною більшістю голосів таємним голосуванням.

Процедуру розслідування на основі інформації про попередження, що підпадають під юрисдикцію Суду, збуджує прокурор. Він звертається до Палати попереднього провадження з проханням дати санкцію на проведення розслідування разом з будь-якими підкріплювальними це прохання зібраними матеріалами. Якщо палата вважає, що є достатні підстави для порушення розслідування і що справа підпадає під юрисдикцію Суду, вона дає санкцію на порушення розслідування, яке здійснює прокурор.

Попереднє провадження в Суді проводиться таким чином. Після передачі особи Суду або добровільної явки особи до Суду Палата попереднього провадження засвідчується в тому, що ця особа була інформована про злочини, які воно ймовірно вчинила, і про її права. Після цього Палата попереднього провадження проводить слухання з питання про затвердження звинувачень, на підставі яких прокурор має намір домагатися проведення судового розгляду. Слухання проводиться у присутності прокурора і обвинуваченого, а також його захисника. Палата попереднього провадження на основі слухання визначає, чи є достатні докази для встановлення істотних підстав вважати, що дана особа вчинила кожен із злочинів, в яких вона звинувачується. Палата стверджує звинувачення, щодо яких вона визначила наявність достатніх доказів, і передає особу тієї чи іншої Судовій палаті для проведення судового розгляду у зв'язку із затвердженими звинуваченнями.

Після призначення справи до слухання Судова палата, призначена для розгляду справи, визначає порядок судового розгляду. На початку розгляду Судова палата зачитує обвинуваченому звинувачення, раніше затверджені Палатою попереднього провадження. Палата засвідчується в тому, що обвинувачений розуміє зміст звинувачень. Вона дає обвинуваченому можливість визнати свою провину або заявити про свою невинність. Тягар доказування вини обвинуваченого лежить на прокурорі. Учасники процесу представляють докази.

Судовий розгляд є відкритим, однак можуть проводитися закриті засідання.

Рішення виносяться у письмовому вигляді і містять повне і мотивоване викладення висновків Судової палати на основі доказів і висновків. Рішення може бути оскаржене до Апеляційної палати, яка скасовує або змінює рішення або вирок, або дає розпорядження про проведення нового судового розгляду іншій судовій палаті.

Таким чином, сучасні міжнародні кримінальні суди можуть призначити наступні міри покарання: позбавлення волі на певний строк, довічне позбавлення

волі в тих випадках, коли це виправдано виключно тяжким характером злочину та індивідуальними обставинами особи, визнаного винним у його скоєнні; штраф; конфіскацію доходів, майна і активів, отриманих прямо або побічно в результаті злочину. Суд також встановлює принципи відшкодування шкоди потерпілим, включаючи реституцію, компенсацію і реабілітацію.

2. Інтерпол. Україна і Інтерпол.

Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол) була створена ще в 1921 р. У сучасному вигляді Інтерпол діє з 1956 р, коли був прийнятий новий Статут.

Цілями Інтерполу оголошені: забезпечення широкої взаємодії всіх національних органів кримінальної поліції; розвиток закладів з попередження злочинності та боротьби з нею. Інтерполу не дозволяється здійснювати будь-яку діяльність політичного, військового, релігійного чи расового характеру.

Органами Інтерполу є: Генеральна асамблея, Виконавчий комітет, Генеральний секретаріат, Радники, Національні центральні бюро.

Генеральна асамблея складається з делегатів, що призначаються державами-членами. Асамблея визначає завдання і принципи діяльності Інтерполу, обирає посадових осіб Інтерполу, дає рекомендації членам Організації. Асамблея проводить сесії щорічно.

Виконавчий комітет складається з Президента Інтерполу, трьох Віце-президентів і дев'яти делегатів, що обираються Генеральною асамблеєю (Президент на чотири роки, інші особи – на три). Виконком готує засідання Генеральної асамблеї, контролює виконання її рішень, виконує інші функції. Виконком збирається на засідання не рідше одного разу на рік.

Постійно діючим органом Інтерполу є Генеральний секретаріат, що складається з Генерального секретаря (обирається Генеральною асамблеєю на п'ять років) і технічного та адміністративного персоналу (призначається Генеральним секретарем).

Для забезпечення співпраці з Інтерполом кожна держава-учасниця визначає орган (Національне центральне бюро), який здійснює безпосередню взаємодію з Організацією.

Радники здійснюють наукове консультування Інтерполу і призначаються Виконкомом на три роки.

Місце перебування штаб-квартири Інтерполу – Ліон (Франція).

Основні напрямки діяльності Інтерполу наступні:

1) кримінальна реєстрація. Об'єкт реєстрації – відомості про міжнародних злочинців і злочинах, що носять міжнародний характер;

2) міжнародний розшук. Основний вид розшуку по каналах Інтерполу – це розшук злочинців. Однак, у завдання Інтерполу входить і розшук осіб, зниклих безвісно, викраденого майна (автомобілів, творів мистецтва і т.д.).

В системі Інтерполу також здійснюється збір та узагальнення статистичних даних про злочинність в державах-учасниках. При цьому особлива увага приділяється інформації про злочинність, що носить міжнародний характер, і "міжнародних" злочинців.

У центральних органах Інтерполу і національних центральних бюро Інтерполу в державах-учасниках ведеться велика науково-дослідна робота, зокрема, збирається і поширюється інформація в галузі криміналістики, кримінології, кримінального права тощо, видаються численні відомчі бюлетені та ін.

Україну було прийнято до Міжнародної Організації Кримінальної Поліції у 1992 році на 61-й сесії Генеральної асамблеї Інтерполу. Повноправним членом цієї організації наша держава стала в 1993 році після створення Національного центрального бюро Інтерполу. За цей період пройдено нелегкий шлях становлення, розвитку і визнання українського Бюро Інтерполу, як одного з передових підрозділів, що представляє інтереси держави на міжнародному рівні.

25 березня 1993 року Кабінет Міністрів України своєю Постановою (№ 220) затвердив положення “Про Національне центральне бюро Інтерполу”, яка була продубльована Наказом МВС України №194 від 7 квітня 1993 року “Про заходи щодо виконання Постанови Кабінету Міністрів України “Про НЦБ Інтерполу”. У відповідності з цією Постановою, встановлювалось, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі України, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу, яким виступає Міністерство внутрішніх справ.

Відповідно до положення “Про Національне центральне бюро Інтерполу”, НЦБ представляє Україну в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі та є центром координації взаємодії правоохоронних органів країни з компетентними органами зарубіжних держав щодо ведення боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за її межі. Укрбюро Інтерполу у своїй діяльності керується Конституцією України, законодавчими актами України щодо боротьби із злочинністю, міжнародними договорами України, Статутом та іншими нормативними документами Інтерполу, нормативними актами МВС.

НЦБ Інтерполу в Україні діє в структурі Міністерства внутрішніх справ України і сприяє взаємодії правоохоронних органів нашої держави з Генеральним секретаріатом Інтерполу та відповідними національними бюро країн-членів Міжнародної Організації Кримінальної Поліції. Служба здійснює обмін інформацією з правоохоронних проблем та координацію дій у боротьбі зі злочинністю, яка виходить за межі України або носить транснаціональний характер. Наше Бюро постійно зміцнює співробітництво з регіональними правоохоронними органами для своєчасного реагування на запити, що надходять із зарубіжних країн, та, як наслідок, успішного виконання покладених на нього функцій по координації дій для своєчасного розкриття злочинів. НЦБ Інтерполу в Україні досягло значних успіхів у боротьбі з торгівлею людьми, але, незважаючи на це, ще залишилось безліч проблем, які потрібно вирішити найближчим часом. Наше Бюро розраховує на всебічну підтримку закордонних колег у спільній справі забезпечення ефективної та результативної боротьби з міжнародною злочинністю. Подальше вдосконалення та розвиток Українського бюро сприятиме об'єднанню поліції всіх держав у боротьбі проти міжнародного тероризму та інших проявів міжнародної злочинності. Національне центральне бюро Інтерполу здійснює свою діяльність виключно у сфері боротьби з кримінальними злочинами, не зачіпаючи злочинів, які носять політичний, військовий, релігійний чи расовий характер.

До центрального офісу Інтерполу щоденно надходять запити, в яких "відмічений кольором" статус розшукуваної особи. База організації налічує понад вісім з половиною тисяч громадян, що підозрюються у скоєнні злочину.

Що означає "червона картка"?

За останні кілька років через складну політичну ситуацію у списках Інтерполу опинились понад десяток українських экс-чиновників. Що означає

"червона картка" поряд із прізвищем розшукуваного українця. Відповідні картки присвоюють суб'єктам залежно від мети розшуку в загальній розшуковій базі Інтерполу. У випусках новин журналісти неодноразово вказували на той факт, що экс-президент Віктор Янукович або экс-голова Нацбанку Сергій Арбузов відмічені "червоною картою". Саме ця картка є найбільш поширеною і означає розшук підозрюваного / обвинуваченого / засудженого для екстрадиції.

Вимоги до "червоної картки" жорсткі: злочин, за який розшукується особа — є злочином в більшості країн світу. Покарання за цей злочин — не менше 2 років позбавлення волі або невідбута частина покарання становить не менше 6 місяців.

Існує ще "жовта" картка — розшук осіб, зниклих без вісти, "блакитна картка" — збирання останніх відомостей про особу та його місце знаходження в інтересах кримінального провадження та "чорна картка" — невпізнані трупи.

За "кольоровим рейтингом" Інтерполу потенційних злочинців позначають "зеленою картою", а "оранжевою" — об'єкти, що містять серйозну загрозу власності або здоров'ю людей. Злочинні схеми та знаряддя злочину позначають "фіолетовою картою".

Міжнародний розшук осіб здійснюється через посередництво національного Центрального бюро Інтерполу і проводиться на території кожної з держав, які беруть участь у розшуку відповідно до норм міжнародного права, а також відповідно до національних нормативно-правових актів.

Важливо, що організація дотримується політичного нейтралітету. Адже 3 стаття статуту Інтерполу "суворо забороняє" займатися втручанням або діяльністю політичного, військового, релігійного і расового характеру.

Варто зазначити, що саме через політичну складову експерти Інтерполу зняли зі свого розшуку частину экс-чиновників з України. В організації заявили, що всі підозри, пред'явлені экс-главі МВС Віталію Захарченку України та генпрокурору Віктору Пшонці, пов'язані безпосередньо з політикою, тому розшук цих осіб суперечив статуту Інтерполу. У іншому випадку, Комісія не знайшла політичної складової в розміщенні "червоних карток" экс-чиновників — братів Сергія та Андрія Ключєвих та экс-міністра енергетики і вугільної промисловості Едуарда Ставицького.

Особа, що перебуває під підозрою, може попередити присвоєння "червоної картки". Існує спеціальна процедура "попереднього оскарження" рішення про публікацію в розшук, яка передбачає розгляд скарг ще до публікації картки. Показовим прикладом такого оскарження є справа депутата Олександра Онищенка. Комісія розглянула скаргу українця на незаконність його розшуку ще до публікації "червоної картки" Генеральним секретаріатом.

Хоча Інтерпол є міжнародною організацією, бувають випадки, коли окремі держави намагаються використати її для угамування власних інтересів. Серед окремих пострадянських держав існує практика використання інструменту Інтерполу для кримінального переслідування бізнесменів із метою заволодіння їхніми активами.

Останнім часом через канали Інтерполу розшукують дедалі більше українців, яких звинувачують у розкраданні державних коштів. Деякі громадяни користуються правом опротестувати розшук і довести політичну вмотивованість переслідування.

Зважаючи на всю складність процедури міжнародного розшуку, слід пам'ятати один із засадничих принципів кримінального судочинства — презумпцію невинуватості. Особа вважається невинуватою у скоєнні кримінального правопорушення, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому законом, і встановлено обвинувальним вирокom суду, що набрав законної сили.

1. Європейське поліцейське відомство (Європол)

Договором про Європейський Союз (Маастрихт, 7 лютого 1992 г.) була передбачено установа Європейського поліцейського відомства (Європол). Регламент Ради ЄС затвердив "Угоду про заснування Європейського поліцейського відомства" (1995 г.), яка набула чинності після виконання державами відповідних процедур. У 2009 р Угода 1995 року була замінена Рішенням "Про заснування Європолу".

Цілями Європолу оголошені: підвищення ефективності діяльності компетентних органів держав - членів ЄС та їх взаємодії у сфері боротьби з тероризмом, нелегальної торгівлі наркотиками та іншими тяжкими формами міжнародної злочинності - нелегальною торгівлею радіоактивними речовинами, контрабандою, торгівлею людьми та злочинами, пов'язаними з автомобілями. З 1997 р. Європол також займається злочинами, які були здійснені або могли бути вчинені в рамках терористичних діянь проти життя, фізичної недоторканності і особистої свободи, а також майновими злочинами. Надалі Європолу доручається зайнятися формами злочинності або специфічними проявами цих злочинних форм, внесеними Додаток до Угоди (у Додатку вказаний список інших тяжких форм міжнародної злочинності, якими міг би займатися Європол в додаток до вже наданої).

В рамках своїх цілей Європол має свої *завдання*: забезпечити обмін інформацією між державами-учасницями; збирати інформацію і відомості, узагальнювати і аналізувати її, негайно інформувати компетентні органи держав-

учасниць; підтримувати розшукові дії в державах ЄС шляхом передачі інформації національним службам; підтримувати автоматизований збір інформації.

Основною умовою ефективного функціонування Європолу служить Інформаційна Система Європолу (ЄІС). Вона дозволяє державам ЄС децентралізовано зберігати і знаходити інформацію про організовані злочини та злочинців.

Держави визначають національну службу, якій доручається дотримання завдань Європолу. Національна служба: поставляє Європолу необхідні інформацію та відомості; відповідає на запити Європолу; передає інформацію для відображення в автоматизованій інформаційній системі Європолу; виконує інші функції.

Кожна національна служба посилає в Європол, як мінімум, одного координатора, яким доручається представляти національну службу в Європолі. Вони передають інформацію національних Служба у Європол і навпаки.

Для виконання своїх завдань Європол створює діючу автоматизовано-інформаційну систему. У систему закладаються дані держав-членів, що представляються національними Службами. Йдеться про осіб, які відповідно до національного права відповідної держави підозрюються у вчиненні злочину, щодо яких компетентний Європол або які були засуджені за такий злочин. Право безпосередньо вводити дані в інформаційну систему і відкликати з неї відводиться національним службам, координаторам, Директору, його заступникам, а також уповноваженим Європолу. Відповідальність за захист даних, що зберігаються в Європолі, зокрема, за правомірність її передачі Європолу та введення їх в банк даних, а також за правильність даних і контроль за терміном їх зберігання несуть: держави-члени, які передали ці дані.

Кожна особа, яка бажає скористатися своїм правом на інформацію про дані, що стосуються її особисто і зберігаються в Європолі, або бажає перевірити ці дані, може з цією метою направити заяву в компетентний національний орган будь-якої держави-учасника за своїм вибором. Заява має бути розглянута Європолом протягом трьох місяців.

Держави несуть відповідальність за шкоду, завдану будь-якої особі, яка може бути заподіяна в результаті помилкових даних, зібраних або оброблених Європолом. Потерпілий може подати скаргу про відшкодування збитку по

відношенню до тієї держави-члену, в якій стався цей випадок, і звернутися до суду, який відповідно до національного права цієї держави-члена є підвідомчим.

Органами Європолу є: Адміністративна рада; Директор; Фінансовий контролер; Бюджетна комісія.

Адміністративна рада складається з представника від кожної держави-члена. Адміністративна рада сприяє досягненню цілей Європолу; встановлює права та обов'язки осіб по відношенню до Європолу; приймає рішення про кількість посадових осіб, яких країни-учасниці можуть направляти в Європол; бере участь у призначенні та звільненні Директора та його заступників; призначає Фінансового контролера і стежить за виконанням його службових обов'язків; виконує інші функції. Адміністративна рада збирається не менше двох разів на рік.

Європолом керує Директор, який після того, як Адміністративна рада висловить свою думку, одноголосно призначається Радою ЄС на чотири роки. Директор відповідає за виконання завдань, покладених на Європол; поточне управління; управління штатами; інші завдання, які покладаються на нього Угодою або Адміністративною радою.

Директор, його заступники і службовці Європолу керуються у своїй діяльності цілями і завданнями Європолу і не мають права брати або вимагати розпоряджень від уряду, органу влади, організації або від осіб, котрі належать Європолу. Директор приймає службовців па роботу і звільняє їх.

Європол має резиденцію в Гаазі (Нідерланди).

В рамках Європолу на підставі Рішення Ради від 22 грудня 2000 року був створений навчальний орган – Коледж Європолу (КЕПОЛ). Коледж надає національній поліції сприяння з підвищення рівня знань про оперативні структури поліції інших країн-членів. Крім того, КЕПОЛ переслідує мету вдосконалення взаємодії поліцій та митних органів ЄС. Рішенням від 24 липня 2004р Рада надав КЕПОЛу права організації в раках європейського права.

4. Європейське агентство по боротьбі з шахрайством (OLAF). ГРЕКО.

Європейське агентство по боротьбі з шахрайством (The European Anti-Fraud Office) було створено на основі рішення Єврокомісії 1999 в задачі ОЛАФ входить проведення адміністративних розслідувань випадків шахрайства,

корупції та інших незаконних дій, спрямованих проти фінансових інтересів Співтовариств, а також діяльності в області компетенції Співтовариств.

В рамках ОЛАФ діють: Наглядний комітет, директор.

Наглядний комітет створюється на основі документів Співтовариств. Комітет відповідальний за регулярний моніторинг виконання ОЛАФ своїх функцій.

Директор призначається Єврокомісією після консультацій з Європарламентом і Радою. Термін повноважень - п'ять років. Директор відповідальний за проведення ОЛАФ розслідувань; він не повинен отримувати вказівок від Комісії та національних урядів. Директор призначає персонал Агентства.

У процесі своєї діяльності ОЛАФ активно взаємодіє з органами та інститутами ЄС, установами держав - членів ЄС.

Група держав проти корупції (ГРЕКО)

Група держав проти корупції "Group of States against Corruption (GRECO)" на початку діяла як форум співробітництва держав у боротьбі з корупцією. У 1993 р Комітетом міністрів Ради Європи була прийнята так звана "Статутна Резолюція "(93) 28, що заклала інституційні основи ГРЕКО. Незважаючи на те, що юридично ГРЕКО стала міжнародною організацією лише в 1999 р. вона розглядалася такої з самого моменту прийняття рішення про заснування.

Як міжнародна організація ГРЕКО діє на підставі Угоди про заснування "Групи держав проти корупції". 12 травня 1999 Комітет міністрів Ради Європи резолюцією (98) 7 затвердив Статут ГРЕКО.

Згідно зі Статутом у завдання ГРЕКО входить моніторинг за дотриманням "Керівних принципів боротьби з корупцією" та імплементація конвенцій Ради Європи 1999 р. Метою діяльності ГРЕКО оголошено: підвищення здатності держав-членів боротися з корупцією шляхом спостереження за дотриманням ними зобов'язань у цій області, використовуючи процеси оцінки і контролю.

Всі держави - члени Ради Європи можуть приєднатися до ГРЕКО шляхом нотифікації відповідної заяви Генеральному секретарю Ради Європи. Відносно держав - нечленів Ради Європи передбачено спеціальне правило: при ратифікації ними хоча б однієї конвенції 1999 р. вони автоматично стають членами

оціночних процедур ГРЕКО (Evaluations procedures). Так, у 2000 р. США підписали кримінально-правову конвенцію. Цивільно-правову конвенцію про корупцію США підписати відмовилися як "несумісну з їх цивільно-правової практикою". Таким чином, США, як і деякі інші держави – нечлени Ради Європи, є учасниками ГРЕКО.

У ГРЕКО діють наступні *органи*: Пленарна сесія, Бюро, Статутний комітет, Секретаріат.

Пленарна сесія є головним органом ГРЕКО. Держави-члени направляють не більше ніж двох представників на пленарній сесії.

Бюро складається з президента, віце-президента і п'яти членів, обраних на Пленарній сесії на два роки. Бюро виконує такі функції: готує проекти щорічних програм оцінок; організовує відвідування держав з метою підготовки оцінної доповіді; представляє доповіді Пленарній сесії; інші функції.

Статутний комітет засновується Комітетом міністрів Ради Європи. Він може бути також заснований органом ГРЕКО.

Секретаріат очолює виконавчий секретар ГРЕКО. У Секретаріат входять чотири адміністратора, Центральний офіс оціночних процедур, Генеральний директорат з правових відносин, а також секція технічного співробітництва.

ГРЕКО знаходиться в Страсбурзі.

У роботі органів ГРЕКО можуть брати участь представники інститутів Ради Європи, а також Європейського комітету з правового співробітництва та Європейського комітету але проблем злочинності. ГРЕКО щорічно представляє доповідь про свою діяльність до Ради Європи.

Оціночна процедура детально описана в ст. 10 і 16 Статуту, а також у Правилах Процедур (затверджені Пленарною сесією ГРЕКО 6 жовтня 1999). Оціночні процедури здійснюються раундами. ГРЕКО визначає тривалість кожного раунду і предмет оціночної діяльності. Для кожного раунду ГРЕКО стверджує запитання, які адресуються суб'єктам оцінки. Держави-члени представляють список максимум з п'яти експертів, з яких створюються комісії *ad hoc* для кожного раунду оцінки для кожної країни (Правило 25). Комісії отримали називання "Оціночні команди ГРЕКО" (GRECO Evaluation Team - GET).

Комісії відвідують відповідні держави, зустрічаються з представниками державних органів, бізнесу, ЗМІ, громадськими організаціями. Держави представляють інформацію про антикорупційне законодавство і практику його застосування. Комісії готують проекти попередніх доповідей. Згідно Правилу 31 Бюро призначає двох осіб, відповідальних за підготовку Узгодженого доповіді (Compliance report), який і обговорюється на Пленарній сесії.